

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐศาสตร์ในการเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
ตามแนวพระราชดำริของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

เขต 1 – 6

Factors Affecting of Economic Decision Making in Joining the Royal School
Lunch Program on Nutritional Aspects in Schools Under Chiangmai
Educational Service Area Office 1 – 6

บัวบูชา โปธิกัน¹ และ มาโนช โปธาภรณ์²
Buabucha Phokan¹ and Manoj Potapohn²

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐศาสตร์ในการเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
ตามแนวพระราชดำริ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนว
พระราชดำริ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 โดยข้อมูลที่ใช้
ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนในสังกัดดังกล่าว
แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ และโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 270 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาของต้นทุนส่วนเพิ่ม ได้แก่ ต้นทุนชุดแจ้งและต้นทุนค่าเสียโอกาสของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
ตามแนวพระราชดำริ พบว่า ต้นทุนชุดแจ้งของโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณในวงเงินโรงเรียนละ
100,000 บาทถ้วน ซึ่งโรงเรียนสามารถเลือกดำเนินการผ่านกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ตามความพร้อมของ
โรงเรียน ส่วนต้นทุนค่าเสียโอกาส ได้แก่ เวลาและผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการในทางเลือกอื่น
ซึ่งไม่สามารถวัดออกมาเป็นรูปตัวเงินได้

ผลการศึกษาผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม คือ ผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ได้แก่ จำนวนนักเรียนมากกว่า
ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด มีน้ำหนักตัวไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และนักเรียนได้รับความรู้ทักษะพื้นฐาน
ทางการเกษตรอย่างยั่งยืน และทางด้านอาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งผลประโยชน์ส่วนเพิ่มนี้ ไม่สามารถ
วัดออกมาเป็นรูปตัวเงินได้เช่นกัน

ผลการศึกษาปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6
เข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในรูปแบบสมการ
ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) การมีโรงครัว
ในโรงเรียน (2) การมีเรือนเพาะชำในโรงเรียน (3) การมีเรือนเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน (4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ

งบประมาณจากโครงการอาหารกลางวัน หัวละ 20 บาท/วัน (5) การจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การมีเรือนเพาะชำ เรือนเลี้ยงสัตว์ ในโรงเรียน และการจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การมีโรงครัวในโรงเรียน และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของงบประมาณจากโครงการอาหารกลางวัน หัวละ 20 บาท/วัน

คำสำคัญ : การตัดสินใจ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โรงเรียน ประถมศึกษา เชียงใหม่

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate factors influencing decision making in the Agriculture Project for Lunch under Royal Patronage of the school under the jurisdiction of the Office of Chiang Mai Education Service Area 1 – 6. The data collected by using the questionnaire from 270 samples from 2 group of school, the school were joined the program and not joined the program.

The results of the study presented that the incremental cost such as explicit cost and opportunity cost of schools under the Office of Chiang Mai Educational Service Area Office 1 – 6 participated in the Royal School Lunch Program. The explicit cost of school was the supported budget 100,000 Bath. Schools can choose from a variety of activities according to the availability of the school. The opportunity cost including time and return on project implementation that cannot be measured in the form of money.

According to studies, it has been found the benefit from the success of the project such as the number of students over 80% had a standard weight. Students gain knowledge, skills in sustainable agriculture and professional knowledge needed to live. The incremental benefit cannot be measured in the form of money as well.

The results from the investigate factors influencing decision making in the Agriculture Project for Lunch under Royal Patronage of the school under the jurisdiction of the Office of Chiang Mai Education Service Area 1 – 6 was using Logistic Regression and showed that the samples were emphasized on 5 key factors which consisted of (1) having a kitchen in school (2) having a plant nursery in school (3) having an animal shelter in school (4) the opinions on the budget of the lunch program 20 baht per day (5) Additional financing sources. The factors were related in the same direction such as having a plant nursery, having an animal shelter and additional financing. The factors were not related in the same direction such as having a kitchen in school and the opinions on the budget of the lunch program 20 baht per day.

Keywords: Decision, The Royal School Lunch Program, School, Educational Service Area, Chiang Mai

ที่มาและความสำคัญ

อาหารและโภชนาการเป็นปัจจัยสำคัญของการมีสุขภาพดี และยังเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลต้องจัดการให้คนในชาติได้รับอาหารอย่างเพียงพอแก่การมีชีวิตรอด เช่นเดียวกับการศึกษา ทั้งอาหารและโภชนาการและการศึกษาสองอย่างนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาคนและประเทศชาติ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนที่อยู่ในวัยเจริญเติบโต เพราะอาหารจะให้พลังงานที่ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยดี หากเด็กนักเรียนประสบปัญหาภาวะขาดแคลนอาหารกลางวัน หรือมีอาหารกลางวันแต่ปริมาณไม่เพียงพอ หรืออาหารมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ ก็จะทำให้ร่างกายไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย ไม่มีสมาธิในการเรียน เกิดโรคตามมาหลายชนิดนำไปสู่ภาวะการเจริญเติบโตหยุดชะงักหรือช้าลง ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข นำไปสู่ภาวะทุพโภชนาการและสุขภาพไม่ดี ทำให้การศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ย่อมเป็นไปได้ยาก โดยพื้นฐานส่วนหนึ่งมาจากความยากจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก นำไปสู่ปัญหาในภาพรวมของประเทศที่ต้องจัดให้มีการรักษาและการบริการทางการแพทย์เพิ่มขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาวะโภชนาการที่ดีแก่นักเรียนได้ เพราะโรงเรียนสามารถสร้างสถานการณ์ในการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีนิสัยการกินที่ดี ปลูกฝังให้เด็กรู้จักความสำคัญของโภชนาการต่อการเจริญเติบโต ส่งผลให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

ด้วยรัฐบาลได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อน การพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2557 – 2560) เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ จำนวน 7 ยุทธศาสตร์ โดยในสวนยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าว สามารถสนับสนุนและขยายผลได้ในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ที่เป็นโครงการที่จัดตั้งตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครู ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันทำเกษตรในโรงเรียน แล้วนำผลผลิตที่ได้มาประกอบเป็นอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการบริโภคตลอดปีการศึกษา นอกจากจะช่วย แก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันแล้ว ยังทำให้เด็กนักเรียนได้รับความรู้ด้านเกษตรแผนใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประกอบเป็นอาชีพ (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ.2550-2559, 2555)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 - 6 ได้รับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชาสัมพันธ์โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริไปยังโรงเรียนในสังกัด โดยได้ประชาสัมพันธ์ เรื่อง การขยายผลการดำเนินงานตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตาม

แนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการที่มีคุณค่าและเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการนำแนวทางมาดำเนินการพัฒนาการทำงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ในช่วงปีแรก อำเภอก็ใช้งบประมาณจาก คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการศึกษา ในวงเงินโรงเรียนละ 100,000 บาทถ้วน โดยให้ใช้จ่ายตามความจำเป็น เพื่อทำโรงเลี้ยงไก่ พร้อมพันธุ์ไก่และอาหาร โรงเลี้ยงเป็ด พร้อมพันธุ์เป็ด และอาหาร บ่อเลี้ยงปลา พร้อมพันธุ์ปลาและอาหาร โรงเพาะเห็ด แปลงเกษตร ปลูกผลไม้ เช่น กล้วย มะละกอ (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด่วนที่สุด ที่ ศธ 04188/ว175 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2559) เมื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 - 6 ได้ประชาสัมพันธุ์ เรื่อง การขยายผลการดำเนินงานตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริแก่โรงเรียนในสังกัด จึงมีโรงเรียนในสังกัดที่มีพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความพร้อมและสนใจ เข้าร่วมโครงการดังกล่าว รวมทั้งสิ้น 149 โรงเรียน หรือร้อยละ 18.28 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ศึกษาสนใจว่า เหตุใดจึงมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริเพียง 149 โรงเรียน แม้ว่าจะมีสถิติจำนวนนักเรียนผู้ขาดแคลนอาหารกลางวันในปีการศึกษา 2559 เพิ่มขึ้น และมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ของภาพรวมโรงเรียนทั้งหมดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 - 6

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 - 6 ที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2558 - 2559

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ปีการศึกษา 2558			ปีการศึกษา 2559		
	นักเรียนทั้งหมด	นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน	ร้อยละ	นักเรียนทั้งหมด	นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน	ร้อยละ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1	19,909	6,652	33.41	20,217	7,212	35.67
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2	22,668	13,712	60.49	22,478	15,138	67.35
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	38,320	15,835	41.32	38,254	20,466	53.50
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	15,393	5,453	35.42	15,221	5,716	37.55
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5	15,835	5,915	37.35	8,550	15,662	54.59
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6	13,743	5,772	42.00	6,968	13,585	51.29

ที่มา 1.สรุปสถิติข้อมูลทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558

2. สรุปสถิติข้อมูลทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559

โดยผู้ศึกษาจะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอนี้ และสามารถนำมาพัฒนาเงื่อนไขของโครงการ นำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าวและเพื่อเป็นข้อมูลแก่สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษาต่อไป

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงริเริ่มเมื่อ พ.ศ.2523 และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นโครงการเกษตรในโรงเรียนเพื่อนำผลผลิตไปประกอบอาหารกลางวันให้นักเรียนทั้งโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืชผัก ผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ การเก็บเกี่ยว การแปรรูปและการถนอมอาหาร การบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยหมัก การจัดการแหล่งน้ำ ฯลฯ รวมถึงการบริหารจัดการเพื่อให้เด็กได้รับอาหารที่มีโภชนาการที่ดี ถูกสุขลักษณะอนามัย ดำเนินการโดยนักเรียนและครูร่วมกับชุมชน เพื่อให้เด็กทุกคนเจริญเติบโตเต็มวัย มีความพร้อมการศึกษาเต็มศักยภาพของแต่ละคน รวมทั้งได้บูรณาการหลายวิชา ในการทำการเกษตร เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สนุก ได้ลงมือทำงาน และมีประโยชน์เชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวัน บางโรงเรียนมีผลผลิตทางเกษตรมาก จึงทรงนำหลักการของสหกรณ์มาใช้ในการจัดการผลผลิต คือ ให้มีร้านสหกรณ์โรงเรียนที่จำหน่ายผลผลิตให้แก่ครัวเรือนของโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ประกอบอาหารกลางวัน ผลผลิตที่เหลือก็นำไปจำหน่ายแก่ชุมชน นำรายได้ไปเป็นกองทุนหมุนเวียนในการเพิ่มผลผลิตต่อไป วิธีการสหกรณ์นี้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การบริการจัดการเชิงธุรกิจ มีทักษะทางคณิตศาสตร์ รู้จักทำบัญชี และรู้จักการทำงานร่วมกัน ปลูกฝังหลักการประชาธิปไตย อีกทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่นด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6

วิธีการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐศาสตร์ในการเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม และผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 โดยจำนวนประชากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 รวมทั้งสิ้น 815 โรงเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 50 โรงเรียน และโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 220 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ ซึ่งมีวิธีวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ระดับทัศนคติที่มีต่อโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ ในประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ และ ความคิดเห็นที่ทางด้านการงานที่เพิ่มขึ้น ในการดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scales) ซึ่งแบ่งระดับความสำคัญ 1 – 5 มีการแปลความหมายของคะแนนความคิดเห็นเป็นเกณฑ์ในการแปรผล แบ่งเป็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. การวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มและผลประโยชน์ส่วนเพิ่มของโรงเรียนในสังกัดที่เข้าร่วมโครงการฯ

3. การวิเคราะห์ตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 โดยใช้แบบจำลองโลจิส (Logit Model) ในการวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรม STATA และมีสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 2 สมมติฐาน

สมมติฐาน	ทิศทาง*
ปัจจัยด้านสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียน	
โรงอาหาร	+
โรงครัว	+
ปัจจัยด้านสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียน	
เรือนเพาะชำ	+
เรือนเลี้ยงสัตว์	+
สหกรณ์โรงเรียน	+
พื้นที่ของโรงเรียนมากกว่า 300 ตารางวา	+
ปัจจัยด้านนักเรียน	
อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ปกครอง ได้แก่ เกษตรกร	+
รายได้ส่วนใหญ่รวมของผู้ปกครอง ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน	+
ผลคะแนน O – NET ของโรงเรียน ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	+
จำนวนนักเรียนที่มีน้ำหนักและส่วนสูงไม่เป็นไปตามเกณฑ์ฯ เกินร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด	+
จำนวนนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าไม่ครบ 3 มื้อ/วัน เกินร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด	+
ปัจจัยด้านโรงเรียน	

ตารางที่ 2 สมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐาน	ทิศทาง*
โครงการอื่นที่มีความใกล้เคียงกับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริฯ	-
งบประมาณของโครงการอาหารกลางวันมีความเหมาะสม	-
โรงเรียนมีการจัดหาทุนเพิ่มเติม	+
ความสามารถของโรงเรียนในการจัดอาหารที่มีคุณค่าและโภชนาการครบถ้วนทุกวัน	-

หมายเหตุ *ทิศทาง หมายถึง ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม โดยที่

+ หมายถึง ตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรตาม ในทิศทางเดียวกัน

- หมายถึง ตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรตาม ในทิศทางตรงกันข้าม

ที่มา จากสมมติฐานของผู้วิจัย

ปัจจัยด้านสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียน จะมีความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก การมีสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้ ในโรงเรียน จะทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินโครงการเพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านนักเรียน จะมีความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก พื้นฐานครอบครัวของนักเรียน ลักษณะของเด็กนักเรียน สามารถพัฒนาให้ดีขึ้น จากการได้เรียนรู้โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้

ปัจจัยด้านโรงเรียน จะมีความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เป็นไปได้ 2 ทิศทาง โดยการจัดหาทุนเพิ่มเติม นั้น โรงเรียนสามารถผ่านโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้ ได้ จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการดำเนินงานของโรงเรียน ทางด้านความสามารถในการจัดหาอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับ และการดำเนินโครงการอื่นที่มีความใกล้เคียง จะมีทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรตาม เนื่องจากโรงเรียนที่มีการดำเนินงานพร้อมแล้ว อาจไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้

4. ข้อเสนอแนะต่อโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้

ผลการศึกษา

จากประเด็นที่สนใจศึกษาที่มีโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้ ของกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 จำนวนทั้งสิ้น 270 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง สามารถเรียงลำดับประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ คือ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำรินี้ เป็นสื่อการเรียนรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโครงการฯ

ที่ปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ผลผลิตจากโครงการฯ สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบเพื่อการประกอบอาหารกลางวันได้ ผลผลิตจากโครงการฯ มีความปลอดภัยจากสารพิษ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติในโครงการฯ ไปปรับใช้ในด้านการศึกษาได้ การลดรายจ่ายของโรงเรียนในการประกอบอาหารกลางวัน เป็นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและความสามัคคีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และทัศนคติต่อโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับเห็นด้วย คือ ผลผลิตจากโครงการฯ สามารถตั้งราคาขายเท่ากับราคาตลาด ตามระดับ และจากการสรุปผลความคิดเห็นทางด้านการงานที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อการงานที่เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับเห็นด้วย สามารถเรียงลำดับประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ มากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ คือ การวางแผนการผลิต การดำเนินโครงการอย่างโปร่งใส การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ควบคุมงบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆตามลำดับ

ประเด็นการวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มและผลประโยชน์ส่วนเพิ่มของโรงเรียนในสังกัดที่เข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ ผลการศึกษาของต้นทุนส่วนเพิ่ม ได้แก่ ต้นทุนขัดแย้งและต้นทุนค่าเสียโอกาส โดยต้นทุนขัดแย้ง โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณในวงเงินโรงเรียนละ 100,000 บาทถ้วน ซึ่งโรงเรียนสามารถเลือกดำเนินการผ่านกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย เช่น การเลี้ยงสัตว์และการปลูกผักผลไม้ต่างๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน และต้นทุนค่าเสียโอกาส ได้แก่ เวลาและผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการในทางเลือกอื่น ซึ่งไม่สามารถวัดออกมาเป็นรูปตัวเงินได้ ส่วนการศึกษาผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม คือ ผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ซึ่งไม่สามารถวัดออกมาเป็นรูปตัวเงินได้เช่นกัน โดยผลสำเร็จของโครงการ ได้แก่ จำนวนนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน มีน้ำหนักตัวไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และนักเรียนได้รับความรู้ทักษะพื้นฐานทางการเกษตรอย่างยั่งยืนในการผลิตอาหารเพื่อบริโภค และทางด้านอาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริฯ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 เมื่อนำปัจจัยต่างๆ มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามด้วยแบบจำลองโลจิสต์ (Logit Model) ในรูปแบบสมการถดถอยเชิงโลจิสติก (Logistic Regression) โดยใช้แบบโปรแกรมสำเร็จรูป STATA พบว่า ปัจจัยที่มีผลการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ในเชิงบวก ได้แก่

การมีเรือนเพาะชำในโรงเรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีเรือนเพาะชำ จะมีความน่าจะเป็นที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ โดยค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายของตัวแปร คือ 0.077342 สามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีเรือนเพาะชำในโรงเรียน โอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.73 เนื่องจากการมีสภาพสิ่งปลูกสร้างที่พร้อมหรือสามารถปรับปรุงให้ใช้งานได้

เพื่อการลงมือปฏิบัติจริงทางด้านการปลูกพืชผักสวนครัว นั้นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารกลางวัน

การมีเรือนเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีเรือนเลี้ยงสัตว์ ในโรงเรียน จะมีความน่าจะเป็นที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เพิ่มขึ้น โดยค่าผลกระทบน้อยสุดท้ายของตัวแปร คือ 0.2242584 สามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีเรือนเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน โอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.43 เนื่องจากการมีสภาพสิ่งปลูกสร้างที่พร้อมหรือสามารถปรับปรุงให้ใช้งานได้ เพื่อการลงมือปฏิบัติจริงทางด้านการเลี้ยงสัตว์ นั้นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารกลางวัน

การจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีการจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม จะมีความน่าจะเป็นที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เพิ่มขึ้น โดยค่าผลกระทบน้อยสุดท้ายของตัวแปร คือ 0.1029435 สามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 มีการจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม โอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.29 เนื่องจากโรงเรียนที่มีความต้องการจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม หรือ จัดหารายได้ให้แก่สถานศึกษา นั้นถือว่าการเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในบางส่วน และ/หรือสร้างรายได้ให้แก่โรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง

ในขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ในเชิงลบ ได้แก่

การมีโรงครัวในโรงเรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีโรงครัว มีความน่าจะเป็นที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ น้อยกว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่ไม่มีโรงครัว โดยค่าผลกระทบน้อยสุดท้ายของตัวแปร คือ -0.1158037 สามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีโรงครัว ในโรงเรียน โอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ ลดลง ร้อยละ 11.58 เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการจัดหาอาหารกลางวันด้วยการจ้างเหมาทำอาหาร โรงเรียนจึงมีความต้องการนำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายให้แก่ผู้รับจ้าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของงบประมาณจากโครงการอาหารกลางวัน หัวละ 20 บาท/วัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่เห็นว่างบประมาณจากโครงการอาหารกลางวันมีความเหมาะสม มีความน่าจะเป็นที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ น้อยกว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่เห็นว่างบประมาณจากโครงการอาหารกลางวันไม่มีความเหมาะสม โดยค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายของตัวแปร คือ -0.1040639 สามารถอธิบายได้ว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 – 6 ที่มีความเห็นว่างบประมาณจากโครงการอาหารกลางวันมีความเหมาะสมโอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ ลดลง ร้อยละ 10.4 เนื่องจากโรงเรียนที่มีความเห็นว่า งบประมาณจากโครงการอาหารกลางวัน 20 บาท/หัว ไม่เหมาะสม สามารถแก้ไขด้วยการเข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริฯ เพื่อบริหารงบที่ได้จากโครงการอาหารกลางวันให้เพียงพอ ในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายจากการประกอบอาหารกลางวัน ด้วยการนำผลผลิตทางการเกษตรของโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันฯ มาใช้ประกอบอาหารกลางวันได้ นอกจากจะสามารถบูรณาการกับวิชาอื่นได้แล้ว ยังสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายได้อีกด้วย

ประเด็นข้อเสนอแนะต่อโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ พบว่า โรงเรียนมีข้อเสนอแนะ ว่าโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการที่ดี ในด้านการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตให้กับนักเรียนให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับครอบครัว ต่อยอดในการประกอบอาชีพและเป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้ดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป รวมถึงความต้องการทางด้านความร่วมมือของหน่วยงานรัฐทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะในทิศทางตรงกันข้ามได้แก่ ขั้นตอนการขอเข้าร่วมโครงการฯ มีเงื่อนไขและวิธีการดำเนินการค่อนข้างยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การศึกษาครั้งต่อไปเกิดความสมบูรณ์ในการนำไปใช้ประโยชน์ทางการวางแผนของภาครัฐต่อไป ควรพิจารณาเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคณะผู้บริหารในโรงเรียน ทั้งด้านทัศนคติ ผลประโยชน์ และสิ่งจูงใจต่างๆ จากการดำเนินโครงการนี้ เช่น ความสนใจของคณะผู้บริหารในโรงเรียน ความต้องการเพื่อเป็นผลงานประกอบการเลื่อนวิทยฐานะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *สรุปสถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *สรุปสถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- คมสัน สุริยะ. (2552). *แบบจำลองโลจิสติกส์ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในการวิจัยทางเศรษฐศาสตร์* สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2560, จาก www.tourismlogistics.com

คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท.

(2558). **คู่มือการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท และด้านความมั่นคง**. กรุงเทพมหานคร. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์

ณัฏช กุณิศร์. (2555). **เศรษฐศาสตร์การจัดการ**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิมข่าว TCIJ. (2560). **ตามดู 'อาหารกลางวัน' ในโรงเรียนพบ 'สพฐ.-อปท.' สู้ ตชด. ไม่ได้**. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, จาก www.tcijthai.com

ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์. (2553). **เอกสารประกอบการสอน Econometrics**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผศ.ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส. (2555). **เศรษฐมิติ : ทฤษฎีและการประยุกต์**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถาบันวิจัยโภชนาการ. (2542). **เด็กกินอím เรายืมได้ สังคมไทยเข้มแข็ง**. นครปฐม. มหาวิทยาลัยมหิดล

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. (2555). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน**

ในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4

พ.ศ.2550 – 2559. สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี